

شەوی بێ کووتایی

لوقمان. ز

لە نیووەشەو تێپەر ببوو، ولاتیکێ کش و مات؛ بێ دەنگی بآلی بەسەر دونیادا کشاندهبوو، نە هەستیک نەخشەیهک، دەت و ت هەرشێ زیندەوهری لەو شارەدایە مردوو. لە دەرەو هەژە بای ساردی پایزی مەیدان داری دەکرد و کەس نەیدەوێرا خۆی لەبەر راگرێ. تەنیا دارەکان بوون کە بە قوربانی کردنی لق و پۆ و گەلاکانیان خۆراگریان فێری خەلک دەکرد. ئاسمان پڕ لە هەوری رەشی پایزی بوو، وەک ئەوێ هەرچی هەوری ئەو دونیایەیه هاتووتە سەر ئاسمانی ئەم شارە خامۆشە.

دوونیا تاریک و سروشت خەمەینەر،
تنیا رووناکی چراکانی سەر شەقام بوو کە دلی تاریکی شەوی شەق کردبوو. چیا لە نێو چوار دیواری مالهەکی خۆیدا هەستی بە تەنایی لە رادەبەدەر دەکرد و خەوی لە چاوانی زرا بوو. لە سەر جیگاکی هەر ئەو لای و ئەو لای دەکرد. بەلام بێ سوود بوو، دەت و ت لە نێو زیندانیکێ تەنگ و تاریک دایە و دەنگی بەکەس راناگا و کەس نابینێ و هیچ رووناکیەک بەدی ناکا.

لە ناو دەریای تەنایی و بێ کەسیدا هەوای خەیاڵی سپاردە دەستی بای ساردی پایزی تا کو بەرەو شوێن و ژینگە خۆی بفری، بەرەو ئەو شێنە کە هەردەم لە بیر و هۆشی دا، بوو، ئەو جیگایە کە گشت کات و سات قیبلە دوورە ولاتی بوو؛ بەرەو جیگای لە دایک بوونی بۆ دونیای خۆشی مندالی و ئەوسەردەمانە کە لە ئامیزی گەرمی دایکیدا شەوانی ساردی پایزی خەوی لێدەکەوت و دەنگی خۆش و بەسۆزی دایکی خۆشەویستی پەردە گۆی دەلەراندەو و وێنە مۆسیقایەکی خۆش دل و دەروونی ئاو پڕژین دەکرد. ئەوکاتانە کە بابی لە گەل خۆی دەبێرد بۆ بازار و فێرگە و شتی خۆش و جوانی بۆ دەکری یان چۆن لە گەل دۆستانی لە نێو خۆج و خاکی کۆلەنەکیدانا تا کوو درەنگ کایەیان دەکرد و بێ غەم بوون لە هەموو شتی دونیا.

بەیادی ئەو هەموو بیرەوهریە خۆشەوانی دەورانی مندالی و لاویتی کە تێپەری کردبوو. ئەو رۆژانە کە لە گەل دۆستانی دەچوون بۆ شەپە گەرەک و ئەوجارە برا چوو کە کەس سەری شکا، بەیادی ئەو هەموو خۆشەویستیە کە لە بنەمالەکیداندا بوو کە هیچ کات نەیدەزانی تەنایی چیه. بەلام بەداخەو شەقی زەمانەو چەرخێ ناھەمواری ژبانی دەرەدەری شاخی ھاتە سەررێ و کەوتە ژێو ژبانیکی نوێو کە نەک خۆش و ئاسوودە نەبوو، بەلکوو پڕ لە چەرمەسەری و بەدبەختی و دەرد و ئازار و پڕ لە خوین و فرمێسک و گریان و سووتان و کاوڵکران و لەدەست دانی نزیکترین ھاورێتیانی خۆشەویستی لە پێناو سەر بەستی گەلە بندەستەکیدان. ئەوکاتیش نەیدەزانی تەنایی چیه؟ کۆری خۆشی ھەفالان و شەو رۆژی پڕ لە ئەوین و خۆشەویستی ئەو خەلکە لە گەلیان ھەلەستە و دادەنیش و گالته و گەپی لە گەل لێدەدان و لەخۆشی و ناخۆشی و شای و شینیان دابەشدار بوو، ھەرگیز رێگای بە تەنایی نەدایو بۆ جارێکیشت بێتە میوانی.

بەلام لەوکاتەو نازناوی پەنابەری دوورەولاتی بەسەردا براو و کەوتووتە ھەندەران و بەھەزاران فەرسەخ لە زێدو نیشتییمان و کەس و کاری دوور کەوتوو، غەم و پەژارە بۆتە میوانی رۆژە شەوی و تەنایی ھاودەمی گشت کات و ساتی.

لەناو خەلکی نامۆ و سارد و سەری و سەر رەش نەویستدا خۆی دەبینی، ھەردەم بەو نیگایانە کە ھەموو رۆژی لەدەرەوێ مأل بەرەو رووی دەبنەو و ئازاردی دەدەن، پتر ھەست بە نامۆیی و بێ کەسی دەکا. لە ناو ولاتیکدا دەژی کە سەگ و پشیلەکانیان زۆر حورمەت و رێزبان پترە لە مەوۆقی پەنابەری سەر رەش و خواردنی تاییەتیان بۆ دەکردرێ و لە جیگای گەرم و نەرم دەخەون. فەقیرانە سەگ و پشیلە لای مە چەند بێ نازن، نەک ھەر مندالەکان بەلکوو گەرەکانیش واراھاتوون کە ئازاریان بدەن و لە خۆیانمان دوورکەنەو تا کوو بە قەوڵی خۆیان پیس و گلاو نەبن.

بەللی لێرە بە خاتری ئەو ھیکە سەرت رەش و پیستت بۆرە، ئازاری رۆجی و رەوانی دەدری و تەنانت لە زۆر عوین مەوۆقی پەنابەر دەکەوێتە بەر شەق و تێھەلانی جەماعەتی پۆتین لە بەری سەرتاشراو. وای لێھاتوو کە ھیندیک شاراراو خاریجی دەکەن و دووکان و مائی خاریجی سەر رەش دەدەن بەرپەلامار. لە فێرگەکاندا مندالانی سەر رەش ئازار دەدری و بێ حورمەتیان پێ دەکری. ئاخ خودایە بۆ بەشی ئیمە کورد ھەر مأل وێرانی و دەر بەدەری و ئاوارەیی بوو. نەدەکرا ئیمەش وەک خەلکی ئێرە بەبەختەوهری لەدایک بین و لە گەل چاوەلێنمان لە جیاتی بیستنی دەنگی تەقە تەقە و گەرمی بۆمبا لە نێو چوارچێوھەکی خۆش و ئاسوودەدا لەدایک بباین. بەلام وێ دەچی ئیمە کورد گەلێکی نەرت لێکراوین بۆیە چارەنووسمان وایە.

له ناو ئەو باس و خەیاڵانەدابوو، کە وردە وردە دای دایە باران و بایەکەش توندی کرد و هاژەیی ساردی بەکەڵینی دەرکەیی بەلکۆن و پەنجەرەکان دادەهاتە ژووری و لەشی مەرۆقی دەتەزان. باران توندی کرد و شریقەیی ھەرەتریشقە مچورکی لەشی پیاو دادیناڤ چیا ھەستی بەسەرماپەکی لەرادەبەدەر دەکرد و لەپیرا ھەموو لەشی وەلەرزین کەوت، دەتگوت لەدەری بەرووت و قووتی راکشاوہ. ھەمووگیانی مچورکی پێدادەھات و خۆی وینەیی پشیلە لەناو پەتۆکەیدا کۆکردبوو، بەلام بە ھیچ شیوەیەک گەرم نەدەبوو و سات لە گەڵ سات ھەستی بەسەرماي زیاتر دەژرد. شوفاژی دیوہکەیی وەک ھەمیشە بی تین و ساردوسرپوو، دەتگوت ئەوشەوہ کۆتایی نایەو تاریکی و تەنیای و ساردی پایز ویکراھاتوون تاکو رۆحی لە شەوانی دیکە زیاتر ئازار بدەن و پێی بلین کە تۆ لیژنامۆی و ئیمەش حەز بە چارەت ناکەین و دەبی لیژە برۆی.

خۆری جوان و گەرمی پاش بارانی شەوی رابردو ھەموو ولاتی رووناک کردبوو و زەوی بە تیشکی بەتینی خۆر ھەلمی لیژەلدەستا و وشک دەبوو. بەلندەکان لەسەر دارەرەنگ و زەرد و بی قەوارەکان دەیان خویند و جیوہ و دەنگی سیحراویان ئاسمانی پر کردبوو. خەلک کەوتبوونە ھاتوو چۆ ئەوشارەیی کە شەوی رابردو دەتگوت «گۆرستانە» و ئیستی زیندوو بووتەوہ و خۆی لە چنگی مەرگ رزگار کردوہ.

لە پر تەلەیفۆن زەنگی لێدا، چیا کەماوہیەکی کورت بوو خەوی لی کەوتبوو وای زانی خەون دەبینی، بەلام زەنگی تەلەفۆن برانەوہی نەبوو و کاتیەک چیا وەخۆھاتەوہ دیتی کە ناخەو نیو و رۆژ بووتەوہ و تەلەفۆن زەنگ لێدەدا.